

SECCIÓ HISTÒRICA

Missió històrica del senyor D. A. Rubió y Lluch als arxius d'Italia.

L'Excm. Ajuntament d'aquesta ciutat, en sessió del 26 de Març de 1907, acordà subvencionar al senyor Rubió y Lluch, nostre President, pera que pogués dur a terme sa projectada *Historia de l'Orient català*, ab una quantitat de 15,000 pessetes, destinades als estudis, investigacions y viatges necessaris pera aquell objecte, y ab altres 15,000 pessetes la publicació de dita obra, els estudis de la qual va fer desde l'any 1879 fins a 1884 en els historiadors grechs y demás fonts bisantines, y desde 1884 fins al present, sens cap interrupció, en l'Arxiu de la Corona d'Aragó y en altres d'Espanya y Italia. En la segona meytat del mes de Juny següent, el Sr. D. Antoni Rubió y Lluch emprengué 'l viatge, acompanyat pel seu fill D. Jordi Rubió, que desde l'any 1906 havia començat a ajudar-lo en les seves recerques en dit Arxiu de la Corona d'Aragó. Començaren els seus treballs per l'Arxiu de Gènova, seguint després cap a Milà, ont foren advertits de la necessitat que tenien d'anar tot seguit a Roma, abans de que arribés pera l'Arxiu Vaticà l'època de vacances. Deixant, donchs, pera més endavant l'estudi del de Venècia, se dirigiren a Roma, després d'haver-se detingut a la Biblioteca Ambrosiana. La missió històrica del Sr. Rubió y Lluch en l'Arxiu Vaticà tingué per objecte principal l'estudi de les relacions de l'Església de Roma ab l'Estat català, semi-independent, constituït pels Ducats d'Atenes y Neopatria en el segle XIV, qu'es el període de sa existencia. Ab aquest estudi 's relaciona també 'l de la jerarquia eclesiàstica d'aquell Estat, que 's pot dir visqué en continuat entredit de l'Església romana, fins als temps de Pere 'l Cerimoniós y Joan I. Els pontificats que s'estudiaren principalment, foren els de Joan XXII (1316-34), Benet XII (1334-42), Clement VI (1342-1352), Innocenci VI (1352-62), Urbà V (1362-1370) y Gregori XI (1370-78), fins al cisma. L'investigació 's feu a l'hora en la Biblioteca y en l'Arxiu Vaticà, que per les gestions especials del Sr. Santamaría, de l'embaixada espanyola al Vaticà, pogué ésser visitat per nostre President, malgrat ésser època de vacances. Els ben ordenats índexs de l'Arxiu facilitaren la tasca. A pesar de les recerques dels sabis Lambros, Gams, Eubel y Miller, sobre l'història de l'Orient franch, l'especialisació del treball els hi permeté trobar als Srs. Rubió, pare y fill, interessants documents inèdits y conèixer molts d'altres publicats en obres que per desgracia no's troben en les Biblioteques espanyoles. Emplearen en dita tasca 'l mes de Juliol y la primera meytat d'Agost, y mercès també als datos que tingué ocasió de descobrir el Sr. Rubió y Lluch en l'any 1906 y en el mateix 1907 en l'Arxiu de la Corona d'Aragó, se podrà rectificar per complert la jerarquia eclesiàstica dels tres arquebisbats y cinch seus sufragànies dels Ducats d'Atenes y Neopatria en l'època catalana. — Aquesta tasca 's va continuar en l'Arxiu de Nàpols, essent consultats els registres angevins, en un curt període de l'història del ducat català, fins a la creuada de Gualter VI de Briena en 1330, investigació que fou més breu per ésser la materia més coneguda y circumscribida. Després se dirigí 'l Sr. Rubió a Palerm, tenint allí la satisfacció de saber per boca dels mateixos empleats de l'*Archivio di Stato*, que després del detingut despullament que feu dels seus registres en l'estiu de l'any 1896, no s'havia trobat res més de nou en els de la *Regia Cancelleria y Protonotaro*, poguentse donar l'investigació per totalment agotada.

Desde Catania y Palerm, retornant per Roma, se dirigí 'l Sr. Rubió y Lluch a Sardenya, on visità la ciutat catalana de l'Alguer, en qual Arxiu pogué veure molt impor-

tants documents catalans, y la de Sàsser, posantse en relació ab la Societat sarda d'història patria. Reembarcantse cap al continent, al detenirse a Florencia tingué la contrarietat de trobar tancats l'arxiu y la biblioteca. Feu una curta estada a Bolonya, y partí després cap a Venècia, últim arxiu italià que s'havia proposat estudiar, y 'l més interessant pera l'Orient català després dels de Palerm y Roma.

Durant la seva estada a Venècia, el Sr. Rubió y Lluch se consagrà a terminar y completar en l' *Archivio di Stato* de dita ciutat, les recerques començades ja en l'any 1896. Aquesta volta no solament s'hi arreplegaren noves y curioses notícies sobre dit episodi en els registres dels *Misti* y foren ampliades les dels *Commemorials*, publicades en els volums editats pel Sgr. Ricardo Predelli, y adquirits per l'*Institut d'Estudis Catalans*, sinó que s'estudiaren col·leccions no aprofitades abans, fins per investigadors ben coneguts com Thomas en son *Diplomatariū veneto-levantinum*, a saber, els registres de *Lettere di Collegio* y els *Sindicati pactorum*, etc., que no oferiren tant interès com era de creure. El còdech del *Sindicati* examinat, referent a l'època objecte de dit estudi (n. 56), conté emperò 'ls següents documents interessants pera l'història d'Aragó, quals folis assenyalem sense altre objecte que facilitar el treball dels estudiosos :

Aragó : 46, 47, 149, 151, 176, 177, 178, 182, 199, 205, 208, 209, 214, 218, 220, 221, 247, 250, 291, 296, 307, 327, 346, 363, 395, 413, 420, 423, 427, 514, 523.

Mallorca : 45, 55, 60, 65, 83, 192, 197, 199, 205, 208, 214, 219, 220, 307, 327, 405.

Perpinyà : 182.

Sardenya : 199, 205, 208, 214, 219, 220, 307, 327.

L'investigació de l'Arxiu de Venècia donà per resultat el descobriment de curioses notícies sobre les lluytes entre la República y la Companyia catalana al establirse a Grecia, y sobre 'l comerç català, ab Atenes y Tebes, que 's feya generalment pels mallorquins.

El Sr. Rubió y Lluch, en vista de la proximitat del curs, que l'obligava a retornar a Barcelona, se vegé en la necessitat d'aplaçar per altre ocasió 'l seu projectat viatge a Grecia, pera estudiar de nou, y ab més preparació y detenció qu'en 1896, els països que constituïren el Ducats catalans d'Atenes y Neopatria.

Publicacions importants d'interès pera la nostra història.

Les obres d'història catalana dignes d'esment publicades en 1907, són : el volum XIe del *Manual de Novells Ardits, vulgarment apellat Dietari del antich concell barceloní*, obra que 's ve publicant a despeses de l'Ajuntament de Barcelona. Aquest volum comprèn els anys 1632-1636. El *Dietario de Barcelona en la década de 1767 á 1777, según un manuscrito inédito de D. Juan Sagarriga*, publicat per D. Cosme Parpal. *Historia d'Igualada*, vol. I (Barcelona, 1907), de Mossen Joan Segura. *Notes històriques del Bisbat de Barcelona*, volum segon, per Mossen Joseph Más. D. Joseph Salarrullana ha donat a l'estampa a Çaragoça un volum de *Documentos correspondientes al reinado de Sancho Ramirez* (1063-1094), els que corresponen al període anterior a la unió de la Corona Aragonesa a la Casa de Barcelona, y son d'interès pera 'ls historiadors catalans.

Pot igualment interessar en alguna manera a nosaltres l'obra *D. Diego Hurtado de Mendoza, conde de la Corzana* (1650-1720); *Estudio histórico* per D. Antoni Rodríguez Villa (Madrid, 1907).

Ha sortit en 1907, encara que ab la data del any anterior, el volum XIe de la *Colección de Cortes de los Antiguos Reynos de Aragón y de Valencia y Principado de Cataluña*, que publica l'Academia de la Historia y que comprèn les Corts de Barcelona de